


ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ  
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

**«СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ (ESG)»:**

**методичні вказівки до виконання  
практичних робіт та індивідуальних завдань**

Запоріжжя 2025



УДК 658.5(072)  
С77

Рекомендовано Науково-  
методичною радою ТОВ  
«ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»  
(протокол № 03 від 19.03.2025 р.)

Автор

О.В. Латишева, канд. екон. наук., доцент кафедри цифрових технологій та проектно-аналітичних технологій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

**С77 СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ (ESG) : методичні вказівки до виконання практичних робіт та індивідуальних завдань / уклад. О. В. Латишева. Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2025. 52 с.**

У методичних вказівках наведено рекомендації до процедури виконання практичних робіт та індивідуальних завдань з дисципліни «СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ (ESG)». Методичні рекомендації містять інформацію щодо змісту, структури, порядку виконання, критеріїв оцінювання робіт та завдань, вимоги до їх оформлення, включаючи зразок титульної сторінки, варіанти рекомендованих тем та перелік рекомендованої основної та додаткової літератури

**УДК: 658.5:330.34(072)**

©ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МЕТИНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2025



## ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ПРАКТИЧНА РОБОТА: ЗАВДАННЯ, ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ	5
2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДІВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	10
3 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЙ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	15
4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДІВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЙ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	17
5 ПОДАННЯ НА ПЕРЕВІРКУ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ІНДІВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ	18
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ	32
ДОДАТОК А. ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУШУ ЗВІТУ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ	33
ДОДАТОК Б. РЕКОМЕНДОВАНІ ВАРІАНТИ ТЕМ ДОСЛІДЖЕНЬ	37
ДОДАТОК В. ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»	40
ДОДАТОК Г. ВИМОГИ ДО ЦИТУВАННЯ	49



## ВСТУП

Освітня компонента «Сталий розвиток бізнесу (ESG)» має на меті допомогти здобувачам вищої освіти зрозуміти цілі, принципи, інструментарій сталого розвитку, дослідити його переваги для бізнесу, існуючі перешкоди та ризики, а також способи їх подолання та усунення.

Тематика завдань *розроблені з фокусом на* поглиблення знань здобувачів вищої освіти у сфері забезпечення ключових аспектів екологічних, соціальних та управлінських стратегій (Environmental, Social & Governance - ESG) та отримання ними практичних навичок планування процедур розробки та впровадження заходів сталого розвитку з врахуванням існуючих трендів ESG – звітності та цілей сталого розвитку в сучасному бізнес-середовище.

*Актуальність* вивчення навчальної дисципліни «Сталий розвиток бізнесу (ESG)» здобувачами вищої освіти полягає в тому, що зараз перед підприємствами стають гостро питання раціонального природокористування, більш гнучкого та ефективного управління з врахуванням впливу їхньої діяльності на навколишнє середовище та суспільство в цілому. Вивчення цієї дисципліни дозволяє здобувачам розуміти, як досягти балансу між економічними, екологічними та соціальними аспектами бізнесу, як розробляти стратегії, спрямовані на створення стійкого та відповідального бізнес - середовища підприємства з врахуванням останніх трендів.

*Особливість курсу* полягає в тому, що здобувачі вищої освіти отримують знання, які дозволяють: зрозуміти основні поняття сталого розвитку, суть екологічних, соціальних та управлінських стратегій (ESG); вивчити сучасні дійові інструменти управління на шляху забезпечення бізнесом сталого розвитку, у т.ч. з врахуванням діючих стандартів та нормативних вимог ESG – звітності; оволодіти алгоритмами та процедурами управління для підвищення рівня фінансової стійкості і економічної результативності, покращення показників екологічності процесів з врахуванням ESG - ризиків, підвищення рівня соціальної відповідальності, а також гнучкості та адаптивності управління бізнесу у цілому.

*Практична значущість* вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни полягає в отриманні знань щодо порядку дій з включення сталого розвитку в операційну діяльність на засадах інструментарію «business performance management» (BPM), а також розвитку необхідних навичок та компетенцій для розуміння та аналізу перешкод та перспектив реалізації програми ESG з метою покращення рівня задоволеності суспільства, власників конкретного бізнесу, його працівників та інших стейкхолдерів. [1].



## 6 ПРАКТИЧНА РОБОТА: ЗАВДАННЯ, ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ

### ПРАКТИЧНА РОБОТА ДО МОДУЛЯ 1: БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ (ENVIRONMENTAL, SOCIAL & GOVERNANCE)

#### **Мета роботи:**

набуття навичок пошуку, систематизації, аналізу та інтерпретації інформації з різних джерел щодо теми дослідження;

набуття вміння узагальнювати та презентувати результати власного наукового дослідження;

набуття навичок демонстрації здатності розкрити зміст базових положень концепції сталого розвитку бізнесу (згідно трендів ESG - Environmental, Social & Governance) та інструментарію його забезпечення.


Роботу рекомендовано виконувати на практичних заняттях з подальшим оформленням в рамках відведених годин на самостійну роботу і представлення результатів на практичному занятті згідно дат складання контрольних точок модуля 1 у відповідності з семестровим графіком дисципліни. Максимальна оцінка - 10 балів (див. Критерії оцінювання в цих методичних вказівках).

#### **Порядок виконання завдання:**

1. Ознайомитись з основними положеннями концепції сталого розвитку бізнесу (Environmental, Social & Governance), наданих в матеріалах лекцій та практичних занять дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE TOB «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» за темами модуля №1

2. Обрати **самостійно тематику (напрямок) дослідження (або обрати за варіантом у Додатку Б)**, підготувати **доповідь з презентацією результатів поглибленого опрацювання теоретичних питань** (див. п.1) **та/або надати рішення обраної справи/завдання/задачі**, умови яких надано в матеріалах до практичної частини цієї освітньої компоненти в системі дистанційного навчання MOODLE TOB «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА».

3. При підготовці даної практичної роботи ознайомитись з рекомендованими в робочій програмі дисципліни та в цих методичних вказівках джерелами інформації джерелами інформації, варто знайти та використати й інші додаткові джерела (кількість джерел, матеріали з яких рекомендовано використати при підготовці даної практичної роботи, становить не менш 3х). Можна використовувати:



- підручники (посібники);
- монографії;
- електронні ресурси та інші джерела, у яких викладено питання, пов'язані зі сферою застосування інструментарію сталого розвитку бізнесу (Environmental, Social & Governance), та таких, що відповідають обраній темі дослідження, при чому бажано використовувати матеріали:

- 1-2 наукових статей з періодичних міжнародних наукових видань англійською мовою та/або з періодичних українських наукових журналів та/або збірників наукових праць та/ або тез доповідей на наукових конференціях (за останні 5-7 років);
- 1-3 публікацій з бібліотек освітніх та ін. професійних платформ та сайтів, наприклад, LinkedIn (за останні 5-7 років).

4. Оформити звіт за результатами проведеної роботи з представленням візуалізації результатів поглибленого опрацювання теоретичних питань на слайдах презентації за наступною структурою: титульний аркуш (див. Додаток Б); план (питання до розгляду) (див. Додаток А); основна частина; список використаних джерел, оформлений за стандартом ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». (Окремі положення ДСТУ 8032:2015 подано у Додатку В).

### **Процедура виконання, оформлення та захисту роботи:**

1. Виконати п. 1 – п.4 поставленого завдання, підготувати доповідь щодо отриманих результатів проведеного теоретичного дослідження (результати представити в файлі в форматі pdf або docx) та/або підготувати презентацію, яка містить візуалізацію результату виконання роботи (результати представити в наданому викладачем типовому шаблоні ТОВ «ТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» в форматі pptx, див. Додаток А). На завершенні роботи надати стисло формулювання загальних висновків, в яких відзначити актуальність проаналізованих питань/проблематики.

2. Прикріпити у відповідному розділі в системі дистанційного навчання MOODLE ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» файли тексту виконаного завдання (в форматі pdf або docx) та/або презентації результатів (в форматі pptx).

Примітка: рекомендована назва файлів: ПІБ\_СРБ\_ПР1, при чому у назвах файлів не дозволяється використовувати символи кирилиці та спеціальні символи («?», «,», «/», «\*» та інші), оскільки це не надає можливості відкривати ці файли на віддаленому столі в системі MOODLE.

3. Виступити на практичному занятті з доповіддю щодо отриманих результатів роботи. Дати відповіді на запитання викладача та аудиторії.



## ПРАКТИЧНА РОБОТА ДО МОДУЛЯ 2: ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА ТРЕНДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (ESG-СТРАТЕГІЇ) В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

### Мета роботи:

набуття навичок пошуку, систематизації, аналізу та інтерпретації інформації з різних джерел щодо теми дослідження;

набуття вміння узагальнювати та презентувати результати власного наукового дослідження;

набуття навичок демонстрації здатності:

пояснити суть інструментарію забезпечення сталого розвитку бізнесу (Environmental, Social & Governance);

використання інструментарію в системі менеджменту організації та на різних ієрархічних рівнях.


Роботу рекомендовано виконувати на практичних заняттях з подальшим оформленням в рамках відведених годин на самостійну роботу і представлення результатів на практичному занятті згідно дат складання контрольних точок модуля 2 у відповідності з семестровим графіком дисципліни. Максимальна оцінка - 10 балів (див. Критерії оцінювання в цих методичних вказівках).

### Порядок виконання завдання:

1. Ознайомитись з основними інструментами забезпечення концепції сталого розвитку бізнесу (Environmental, Social & Governance), наданих в матеріалах лекцій та практичних занять дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» за темами модуля №2.

2. Обрати **самостійно тему/напрямок дослідження** (або обрати питання за варіантом у Додатку Б), підготувати доповідь з презентацією результатів поглибленого опрацювання теоретичних питань (див. п.1) **та/або надати рішення обраної справи/завдання/задачі**, умови яких надано в матеріалах до практичної частини цієї освітньої компоненти в системі дистанційного навчання MOODLE ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА».

3. При підготовці даної практичної роботи ознайомитись з рекомендованими в робочій програмі дисципліни джерелами інформації, знайти та використати інші додаткові джерела (кількість джерел, матеріали з яких рекомендовано використати при підготовці



даної практичної роботи, становить не менш 3х). Можна використовувати:

- підручники (посібники);
- монографії;
- електронні ресурси та інші джерела, у яких викладено питання, пов'язані зі сферою застосування інструментарію сталого розвитку бізнесу (Environmental, Social & Governance), та таких, що відповідають обраній темі дослідження, при чому бажано використовувати матеріали:

- 1-2 наукових статей з періодичних міжнародних наукових видань англійською мовою та/або з періодичних українських наукових журналів та/або збірників наукових праць та/або тез доповідей на наукових конференціях (за останні 5-7 років);
- 1-3 публікацій з бібліотек освітніх та ін. професійних платформ та сайтів, наприклад, LinkedIn (за останні 5-7 років).


**4.** Оформити звіт за результатами проведеної роботи з представленням візуалізації результатів поглибленого опрацювання теоретичних питань на слайдах презентації за наступною структурою: титульний аркуш (див. Додаток А); план (питання до розгляду див. Додаток Б); основна частина; список використаних джерел, оформлений за стандартом ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». (Окремі положення ДСТУ 8032:2015 подано у Додатку В).

### **Процедура виконання та захисту роботи:**

1. Виконати п. 1 – п.4 поставленого завдання, підготувати доповідь щодо отриманих результатів проведеного теоретичного дослідження (результати представити в файлі в форматі pdf або docx) та підготувати презентацію, яка містить візуалізацію результату виконання роботи (результати представити в наданому викладачем типовому шаблоні ТОВ «ТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» в форматі pptx, див. Додаток Б). На завершенні роботи надати стисло сформульовані загальні висновки, в яких відзначити актуальність проаналізованих питань/проблематики.

2. Прикріпити у відповідному розділі в системі дистанційного навчання MOODLE ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» файли тексту виконаного завдання (в форматі pdf або docx) та/або презентації результатів (в форматі pptx).


Примітка: рекомендована назва файлів: ПІБ\_СРБ\_ПР2, при чому у назвах файлів не дозволяється використовувати символи кирилиці та спеціальні символи («?», «,», «/», «\*» та інші), оскільки це не надає можливості відкривати ці файли на віддаленому столі в системі MOODLE.



Виступити на практичному занятті з доповіддю щодо отриманих результатів роботи. Дати відповіді на запитання викладача та аудиторії.

**Додаткові рекомендації:**

1. Виконання дослідження рекомендується проводити з врахуванням фокусу тематики R&D проєкту
2. За можливістю використовувати останні на момент підготовки матеріалів статистичні та аналітичні дані, результати оформлювати в таблицях, моделях, графіках



## 7 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кожне підготовлено для перевірки та оцінювання індивідуальне завдання (надалі – ІЗ) розміщується у відповідному розділі контрольних точок дисципліни «Сталий розвиток бізнесу (ESG)» на платформі дистанційного навчання MOODLE [2] і перевіряється протягом тижня після завершення терміну подачі. Оскарження оцінки може бути здійснене на останньому практичному занятті модуля. [1].

**Робочою програмою дисципліни [1] передбачено виконання двох індивідуальних завдань за 2 модулями.**

***Змістовий модуль 1. Базові положення концепції сталого розвитку бізнесу (Environmental, Social & Governance)***

**СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЗВІТУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ №1: «Визначення особливостей включення ESG - компонент забезпечення сталого розвитку в операційну діяльність бізнесу.»**


**1. Титульний аркуш звіту Індивідуального завдання №1 та презентації (приклади додаються, див. Додаток А)**

**2. Основна частина дослідження містить стислий опис особливостей умов бізнес-середовища в Україні та/або в різних країнах світу стосовно існуючих трендів, можливостей та перешкод включення в операційну діяльність бізнесу ESG - компонент забезпечення сталого розвитку. Ця частина звіту (згідно робочій програмі, силабусу дисципліни та навчально-методичному комплексу дисципліни «Сталий розвиток бізнесу (ESG)» [1; 2]) формується здобувачем вищої освіти *на підставі* ознайомлення з матеріалами лекційного матеріалу та матеріалів практичної частини першого модуля дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE [2], а також результатів проведеного власного дослідження.**

Для визначення особливостей включення ESG - компонент забезпечення сталого розвитку (надалі - CP) в операційну діяльність бізнесу здобувачу вищої освіти варто:

по-перше, ознайомитися з матеріалами лекційного матеріалу та матеріалів практичної частини першого модуля дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE [2], а саме:

- з базовими положеннями концепції сталого розвитку на мега-, макро-, регіональному та локальному рівнях;
- наявними дослідженнями та публікаціями з відкритих джерел [3-39 та ін.] з проблематики забезпечення CP в різних країнах світу та в Україні;



– успішними практиками забезпечення сталого розвитку бізнесу (надалі – СРБ) за компонентами Environmental, Social & Governance;

по-друге, проаналізувати, систематизувати та візуалізувати дані рекомендованих наукових публікацій [3-42] та/або самостійно обраних, у т.ч. статистичних та аналітичних звітів, Інтернет ресурсів [43-89];

по-третє, **представити результати проведених власних досліджень** щодо обраного для дослідження аспекту сталого розвитку, зокрема щодо поточного стану і тенденцій обраного для дослідження аспекту (аспектів) екологічних, економічних, соціальних компонент забезпечення СР на мега-, та/або макро-, та/або регіональному та/або локальному рівнях у вигляді стислого опису та візуалізації (рекомендується представлення інформації у вигляді інфографіки, графіків, діаграм, рисунків, таблиць), що може містити результати аналізу щодо:

– поточного стану та сучасних трендів забезпечення сталого розвитку в Україні та/або в різних країнах світу;


– та / або систематизації нормативно-правової бази, прийнятих процедур, стандартів Environmental, Social & Governance, нормативів, факторів обмеження, які впливають на реалізацію заходів програм, проєктів сталого розвитку бізнесу (СРБ) та/або сталого розвитку і відновлення громад в Україні;

– та / або кейсів (успішних практик) програм управління компонентами ESG (Environmental, Social and Corporate Governance) в Україні та світі;

– та/або вже впроваджених бізнесом програм СРБ (підприємство, галузь - на вибір здобувача) за даними з відкритих джерел, статистичних та аналітичних звітів, власних досліджень (з обов'язковим наданням посилання на джерела інформації згідно вимог до оформлення цього завдання);

– та/або результату визначення ESG - трендів розвитку, перспектив впровадження в майбутньому заходів в контексті досягнення 17 ключових Цілей СР (бажано на прикладі конкретних галузей та/або підприємств з висвітленням можливостей покращення ситуації, перешкод та існуючих ризиків з візуалізацією результатів (в табличній формі, у вигляді логіко структурної матриці, інфографіки або моделі, тощо – на вибір здобувача);

– та/або результату визначення особливостей умов та напрямів програм та заходів (способів, алгоритмів, процедур, заходів, програм, проєктів СРБ) щодо поліпшення рівня сталості (підвищення ефективності за компонентами СРБ) обраного об'єкту (конкретного Підприємства, бізнес-одиноці тощо) на підставі аналізу існуючих можливостей СРБ, практик удосконалення обраного об'єкту.



**Висновки** містять підбиття підсумків дослідження щодо обраного для дослідження аспекту сталого розвитку, що може містити підсумки стосовно поточного стану забезпечення ESG – компонент бізнесу (підприємство, галузь - на вибір здобувача) та/або перспектив зниження рівня забруднення навколишнього середовища, та/або впровадження заходів «циркулярної економіки», «зеленої металургії», та/або програм забезпечення відповідального корпоративного управління на локальному рівні, наприклад, в промисловості, в гірничо-металургійному комплексі (надалі - ГМК) (підприємство, галузь - на вибір здобувача).

**Список використаних джерел** (перелік літератури, даних та Інтернет джерел, які були використані під час дослідження, оформлені відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» [90], див. Додаток В).

**Додатки** (за потреби) : вихідні дані, додаткові статистичні та/або аналітичні матеріали, графіки, таблиці, діаграми, моделі тощо.

Рекомендований обсяг звіту з ІЗ №1 в форматі файлу \*.docx, або \*.pdf ~ до 10 стор., та/або презентації мінімум ~ 20 слайдів (або більш на вибір здобувача).

## ***Змістовий модуль 2. Інструментарій та тренди забезпечення сталого розвитку (ESG-стратегії) в Україні та світі***

### **СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЗВІТУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ №2:**


**«Розробка процедури впровадження ESG програми: інструментарій впровадження сталого розвитку з врахуванням змін та ризиків бізнес середовища, аналіз результатів»**

**1. Титульний аркуш звіту Індивідуального завдання №2 та презентації (прикладі додаються, див. Додаток А, Додаток Б)**

**2. Основна частина дослідження в ІЗ№2 містить:**

**1) Аналіз економічних, адміністративно-управлінських механізмів забезпечення сталого розвитку бізнесу в Україні та/або в інших країнах світу.**

**2) Дослідження успішних практик та процедур впровадження програм сталого розвитку з врахуванням змін бізнес середовища та ESG - ризиків для бізнесу в різних країнах світу (на вибір здобувача) та в Україні, наприклад, в промисловості, в гірничо-металургійному комплексі (надалі - ГМК).**



Ця частина звіту (згідно робочій програмі, силабусу дисципліни та навчально-методичному комплексу дисципліни «Сталий розвиток бізнесу (ESG)» [1; 2]) формується здобувачем вищої освіти *на підставі* ознайомлення з матеріалами лекційного матеріалу та матеріалів практичної частини *другого модуля* дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE[2], а також **результатів проведеного власного дослідження**.

Для збору, систематизації та інтерпретації інформації в рамках проведення дослідження і формування звіту можна використовувати дані з сайтів підприємств та з відкритих джерел, інші дані наукових публікацій, аналітичних звітів, статистичні дані ( у т.ч. з рекомендованих джерел [3-42] та веб-ресурсів [43-89]) щодо:

- поточного стану і тенденцій застосування екологічних, економічних, соціальних механізмів в практичних аспектах СР («циркулярної економіки») бізнесу в світі та в Україні, наприклад, в промисловості, на підприємствах гірничо-металургійного комплексу (надалі - ГМК), у т.ч. на Активах Групи Метінвест;

- та/або результат аналізу змін бізнес середовища та/або ESG - ризиків для бізнесу;

**3) Висновки:** підбиття підсумків проведеного дослідження.

**4) Список використаних джерел** (перелік літератури, даних та Інтернет джерел, які були використані під час дослідження, оформлені відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», див. Додаток В).


**5) Додатки** (за потреби): приклади практик ESG управління країн світу; додаткові дані, графіки, таблиці тощо.

Рекомендований обсяг звіту з ІЗ №2 в форматі файлу \*docx, або \*pdf ~ 5 ... 10 стор., та/або презентації ~ 20 слайдів (або більш на вибір здобувача).

## **ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ЗДОБУВАЧЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ №1 ТА ІЗ №2:**

1. Обрати тему, об'єкт та предмет дослідження в рамках виконання ІЗ, сформулювати план (питання для розгляду можна обрати з переліку рекомендованих тем **за варіантами у Додатку Г**, узгодити план та інші питання щодо виконання з викладачем). Конкретний план та проблематика дослідження може варіюватися залежно від наявності доступних даних та підходів дослідження, які здобувач забажає та зможе застосувати. Перед початком дослідження варто проконсультуватися з викладачем для отримання конкретних рекомендацій та вказівок щодо ходу виконання роботи та рекомендованих до використання джерел інформації.

2. Визначитись з доступними та релевантними джерелами необхідної інформації за обраною самостійно тематикою, яка



пов'язана з визначенням проблем та перспектив забезпечення сталого розвитку бізнесу. Для чого варто насамперед ознайомитися та обрати з рекомендованих в цих методичних рекомендаціях джерела інформації [1-89]; надалі - зібрати необхідну інформацію, проаналізувати та систематизувати дані. Угрупувати інформацію у вигляді стислого опису та візуалізації результатів дослідження (візуального / графічного представлення інформації, даних або знань у вигляді графіків, діаграм, рисунків, таблиць, моделей тощо).

3. За результатами виконання ІЗ за кожним модулем дисципліни підготувати та оформити **окремо звіти** (у вигляді файлу \*.docx, або \*.pdf та/або презентації в форматі PowerPoint - на вибір здобувача вищої освіти). Бажано підготувати презентацію за результатами дослідження (шаблон презентації додається у відповідному розділі дисципліни на платформі Moodle) і виступити на практичному занятті з доповіддю про результати виконаної роботи – власного дослідження з демонстрацією в презентації отриманих результатів дослідження, а також надати відповіді на запитання аудиторії (викладача, інших здобувачів).

4. Прикріпити у відповідному розділі системи Мудл файли звіт (тексту у вигляді файлу \*.docx, або \*.pdf) **та/або** презентації в форматі PowerPoint в типовому шаблоні ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» (цей шаблон додається до відповідної активності в системі MOODLE).

(!) Використання штучного інтелекту (ШІ) не забороняється, оскільки пропозиції відомих застосунків ШІ суттєво залежать від обміркованої постановки питання і уточнюючих питань; однак в разі, якщо відповідь, отримана з використанням ШІ, не є комплексною або не відповідає за стилем і викладеними позиціями іншим частинам ІЗ або завдання, містить очевидно некоректну інформацію, то оцінка за цим критерієм знижується [1].



## 8 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЙ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ


1. Мовою кожного звіту за результатами проведеного дослідження в рамках виконання практичних робіт є **державна мова** (джерела інформації та/або візуалізація результатів дослідження, наприклад, у вигляді графіків, діаграм та ін. – можуть бути надано **англійською мовою**). [1; 2]

2. Здобувач вищої освіти оформлює звіти (у вигляді файлу **\*docx, або \*pdf**) та/або презентація результатів в форматі **PowerPoint** і завантажує ці звіти у відповідних елементах виконання контрольних точок дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE, пр. чому презентації з результатів виконання завдання надаються в типовому шаблоні ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» (цей шаблон додається до відповідної активності в системі MOODLE). [1; 2]

3. Основні результати виконаної роботи надаються у вигляді звіту (стислої доповіді за отриманими результатами, рекомендованим обсягом ~ не менш 3 – 5 аркушів) в форматі pdf або docx. Презентація результатів надається в форматі – pptx.

Рекомендується наступне:

- 1) При оформленні використовувати:
  - шрифт, яким виконана робота - Arial,
  - кегель – 14,
  - міжрядковий інтервал – одинарний,
  - книжкова або альбомна орієнтація,
  - поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм (для великих таблиць і рисунків допускається альбомна орієнтація сторінок, на яких вони розміщені,
  - формат тексту - вирівнювання по ширині, відступ абзацу - виставляється по всьому документу однаково і становить 1,25 см),
  - формат файлу тексту завдання - pdf (або docx).
- 2) Першим аркушем тексту завдання є титульний аркуш (див. Додаток А). Другий аркуш – план (питання до розгляду), далі – основний зміст (систематизований теоретичний та/або практичний матеріал). Передостанній аркуш – висновки (стисло, рекомендованим обсягом ~ 0,5 – 1 аркуш). Останній аркуш – список використаних джерел.
- 3) Презентація результатів надається в типовому шаблоні Університету в форматі - pptx (див. додаток А)
- 4) Заголовки структурних елементів тексту завдання повинні починатися через два вільні рядки після закінчення попереднього елемента.

- 
- 5) Заголовки слід виділяти жирним шрифтом того ж розміру, в кінці заголовка точка не ставиться. Текст повинен починатись через один вільний рядок після заголовку.
  - 6) Нумерації сторінок повинна виконуватися арабськими цифрами і розташовуватися у нижньому правому куті.
  - 7) Нумерація наскрізна, титульний аркуш не нумерується.
4. \* Оформлення біографічних посилань виконується відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» (див Додаток В)

**При виконанні та оформленні роботи варто ознайомитися з основними вимогами до оформлення біографічних посилань та правилами цитувань, підготовленими бібліотекарем ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА" Ю. В. Горчинською.**

Ці матеріали розміщені на сайті ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА":

1. Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

2. Основи правильного цитування : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 14 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1669>



## 9 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЙ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Мовою кожного з двох індивідуальних завдань є **державна мова** (джерела інформації та/або візуалізація результатів дослідження, наприклад, у вигляді графіків, діаграм та ін. – можуть бути надано **англійською мовою**). [1; 2]

Здобувач вищої освіти оформлює звіти з індивідуального завдання №1 та №2 (у вигляді файлу **\*docx, або \*pdf**) і завантажує ці звіти у відповідних елементах виконання контрольних точок дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE, додані презентації з результатів виконання завдання надаються в форматі **PowerPoint** в типовому шаблоні ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» (цей шаблон додається до відповідної активності в системі MOODLE). [1; 2]

Текст кожного індивідуального завдання здобувача розміщується на сторінці книжкової або альбомної орієнтації, яка обмежується полями: **лівим – 30 мм, правим – 10 мм, верхнім – 20 мм, нижнім – 20 мм**. Для великих таблиць і рисунків допускається альбомна орієнтація сторінок, на яких вони розміщені. Текст роботи друкується шрифтом **Arial**, кеглем **14** з **одинарним міжрядковим інтервалом, для таблиць можливо шрифтом Arial 12 кеглем**. При оформленні роботи не використовується підкреслений шрифт. Текст повинен починатись через один вільний рядок після заголовку. Нумерація сторінок має бути наскрізною, арабськими цифрами по центру сторінки без крапки в кінці. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не проставляється. Якщо у звіті є додатки, їх необхідно також пронумерувати літерами А,Б, В тощо. Заголовки структурних елементів тексту звіту повинні починатися через два вільні рядки після закінчення попереднього елемента. Заголовки слід виділяти жирним шрифтом того ж розміру, в кінці заголовка точка не ставиться. Рисунки, таблиці, формули, що є у тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного розділу/підрозділу, додатка [1].



## 10 ПОДАННЯ НА ПЕРЕВІРКУ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за виконану практичну роботу або індивідуального завдання виставляється за результатами перевірки виконання та захисту роботи і може бути оскаржена.

Здобувач може отримати за виконання кожного з двох ІЗ максимум 20 балів, якщо:

підготував звіт у вигляді файлу \*.docx, або \*.pdf та/або презентації в форматі PowerPoint (на вибір здобувача) за результатами проведеного дослідження за обраною проблематикою, в яких представлено отримані результати, надано їх візуалізація, при чому представлена інформація структурована і оформлена згідно вимог, викладена діловим, науковим або публіцистичним стилем, містить візуалізацію результатів дослідження обраної проблематики забезпечення сталого розвитку; містить висновок як підсумок отриманих результатів та/або власне бачення вирішення проблеми і можливих перспектив на підставі аналізу існуючих практик, теоретичних концепцій, статистичних даних, результатів прогнозування, виконаних розрахунків (в разі потреби) з візуалізацією отриманих результатів у вигляді побудованих графіків, діаграм, моделей тощо; або якщо студент підготував за обраною проблематикою презентацію і під час виступу (за його бажанням) перед аудиторією з презентацією отриманих результатів демонструє володіння термінологічним апаратом, добре орієнтується в проблематиці СРБ і відповідає на запитання аудиторії.

Контроль виконання, подання на перевірку і представлення закінченої індивідуальної роботи здійснюється на освітній платформі Moodle, для чого створюється поточна активність, куди здобувачі освіти прикріплюють підготовлену роботу відповідно до графіку подання матеріалів на перевірку і представлення закінченої індивідуальної роботи.

Протягом наступного тижня згідно семестрового графіку після отримання роботи викладач надає здобувачу освіти свої зауваження, коментарі, рекомендації, на підставі яких він виправляє роботу. Викладач оцінює тільки завершену роботу і виставляє оцінку у Moodle.

Підсумкова оцінка за виконання індивідуального завдання освітнього компоненту розраховується як сума балів оцінки 2х частин (згідно робочій програмі - максимум по 20 балів кожна).

Підсумкова оцінка за виконання закінченої індивідуальної роботи (з двох частин) остаточно враховується в поточній успішності магістра і виставляється на підставі наступних критеріїв (табл. 5.1)



Таблиця 5.1 - Критерії оцінювання змісту та оформлення індивідуальної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	2
20	Текст роботи та/або презентація результатів проведеного дослідження свідчить про узагальнення і творче осмислення теоретичних основ та практичного вирішення проблеми, формулювання висновків. Методи дослідження відібрані і застосовані науково коректно. Сформульовані в роботі пропозиції обґрунтовані і достатні. Завдання дослідження виконані і мета дослідження досягнута. Оформлення роботи цілком відповідає вимогам. Здобувач підготував доповідь з презентацією основних результатів і візуалізацією (не менш 20 слайдів) за результатами виконаного завдання і завантажив їх в систему MOODLE і виступив на занятті, надав обґрунтовані відповіді аудиторії
15-19	Текст роботи та/або презентація результатів проведеного дослідження свідчить про узагальнення і творче осмислення теоретичних основ та практичного вирішення проблеми, формулювання висновків. Методи дослідження відібрані і застосовані науково коректно. Сформульовані в роботі пропозиції обґрунтовані і достатні. Завдання дослідження виконані і мета дослідження здебільшого досягнута. Оформлення роботи цілком відповідає вимогам. Здобувач підготував доповідь з презентацією основних результатів (мінімум 15 слайдів) за результатами виконаного завдання і завантажив їх в систему MOODLE, за результатами виступу на занятті з доповіддю і наданням відповідей аудиторії отримує максимум 19 балів (відповідно до правильності та обґрунтованості відповідей), якщо підготовлена лише презентація – отримує 15-18 балів в залежності від якості візуалізації результатів та їх повноти.
8-14	Текст роботи та/або презентація результатів проведеного дослідження свідчить про узагальнення і творче осмислення теоретичних основ та практичного вирішення проблеми. Допущені незначні помилки у формулюванні висновків. Методи дослідження відібрані і застосовані науково коректно. Сформульовані в роботі пропозиції недостатньо повні. В оформленні роботи допущені незначні помилки. Здобувач підготував мінімум 10 слайдів, проте не підготував доповідь за презентацією основних результатів, не виступив на занятті з доповіддю



Продовження табл. 5.1

1	2
6-7	<p>Текст роботи та/або презентація результатів проведеного дослідження свідчить про помилки в оволодінні навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури недостатньо повний для вирішення поставлених завдань, при узагальненні, систематизації теоретичних основ вирішення проблеми та формулюванні висновків допущені суттєві помилки. Методи дослідження недостатньо обґрунтовані або при їх використанні допущені помилки. Сформульовані в роботі пропозиції не є достатньо обґрунтованими і повними. В основному завдання дослідження виконані і мета дослідження досягнута. Текст роботи викладений достатньо логічно і послідовно, але є помилки у використанні професійної термінології. В оформленні роботи є суттєві невідповідності вимогам. Здобувач підготував мінімум 5 слайдів, проте не підготував доповідь за презентацією основних результатів, не виступив на занятті з доповіддю</p>
4-5	<p>Текст роботи та/або презентація результатів проведеного дослідження свідчить про суттєві помилки в оволодінні навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури недостатньо повний для вирішення поставлених завдань, узагальнення та систематизація теоретичних основ вирішення проблеми носять вибіркового характеру, висновки недостатньо обґрунтовані. Методи дослідження недостатньо обґрунтовані або при їх використанні допущені суттєві помилки. Сформульовані в роботі пропозиції не є достатньо обґрунтованими і повними. Завдання дослідження в основному виконані і мета дослідження досягнута. Текст роботи викладений недостатньо логічно і послідовно, містить стилістичні помилки, використання професійної термінології не завжди коректне. В оформленні роботи є суттєві невідповідності вимогам. Здобувач не підготував доповідь з презентацією основних результатів, не виступив на занятті з доповіддю</p>


1	2
0-3	<p>Робота не представлена у встановлений термін (0 балів). Робота в цілому свідчить про відсутність навичок самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури для вирішення поставлених завдань фрагментарний, узагальнення та систематизація теоретичних основ вирішення проблеми не відповідають меті і завданням дослідження, висновки не обґрунтовані або не сформульовані. Методи дослідження не відповідають його завданням і були застосовані з суттєвими помилками, які призвели до викривлення результатів дослідження. Сформульовані в роботі пропозиції не впливають з результатів дослідження. Завдання дослідження не виконані, мета дослідження в цілому не досягнута. Оцінені можуть бути лише окремі елементи виконаного дослідження. Текст роботи викладений недостатньо логічно і послідовно, містить стилістичні і граматичні помилки, професійна термінологія не використовується або використовується некоректно. Оформлення роботи не відповідає вимогам. Здобувач не підготував доповідь з презентацією основних результатів, не виступив на занятті з доповіддю</p>



Таблиця 5.2 - Критерії оцінювання практичних робіт

Назва контрольної точки	Критерії оцінювання контрольної точки
Виконання та захист практичної роботи	<p><b>10 балів (максимальна оцінка):</b> здобувач виконав завдання повністю, без жодних помилок. Усі аспекти завдання розкриті максимально повно, детально і точно, надана самостійно згенерована (у т.ч. за допомогою ШІ) візуалізація теоретичних положень та отриманих результатів. Присутні творчі підходи до вирішення завдання, застосовано додаткові джерела або методи. Висновок наведено логічно та повно. Здобувач підготував доповідь з презентацією основних результатів (мінімум 10 слайдів) за результатами виконаного завдання і завантажив їх в систему MOODLE. Здобувач виступив на занятті і надав відповіді аудиторії.</p> <p><b>9 балів:</b> здобувач виконав завдання повністю, без жодних помилок. Усі аспекти завдання розкриті максимально повно, детально і точно, надана на слайдах самостійно згенерована (у т.ч. за допомогою ШІ) та/або запозичена візуалізація теоретичних положень та отриманих результатів. Присутні творчі підходи до вирішення завдання, застосовано додаткові джерела або методи. Висновок наведено логічно та повно. Здобувач підготував доповідь з презентацією основних результатів (мінімум 9 слайдів) за результатами виконаного завдання і завантажив їх в систему MOODLE, <i>проте не виступив на занятті</i> (роботу лише здано на перевірку, без оприлюднення на практичних заняттях та без обговорення результатів роботи).</p> <p><b>8 балів:</b> здобувач виконав завдання правильно, але з незначними помилками або не представлено самостійно згенерована(у т.ч. за допомогою ШІ) візуалізацією на слайдах презентації теоретичних положень та отриманих результатів. Майже всі аспекти завдання розкриті, але є незначні недоліки. Використані стандартні підходи до вирішення завдання, можлива відсутність творчих підходів, не має самостійно згенерованої візуалізації на слайдах всіх отриманих результатів. Здобувач підготував доповідь з презентацією основних результатів (мінімум 8 слайдів) за результатами</p>

Назва контрольної точки	Критерії оцінювання контрольної точки
	<p>виконаного завдання і завантажив їх в систему MOODLE, <i>проте не виступив на занятті</i> (роботу лише здано на перевірку, без оприлюднення на практичних заняттях та без обговорення результатів роботи).</p> <p><b>7 балів:</b>  здобувач виконав завдання частково або з помилками, що не впливають критично на кінцевий результат. Деякі питання або аспекти завдання не розкриті повністю або недостатньо пояснені/візуалізовані. Відсутні творчі підходи, виконання за шаблоном або типовими рішеннями. Існують значні недоліки в оформленні результатів або структура роботи не відповідає вимогам, не надана візуалізація отриманих результатів.  Здобувач підготував доповідь з презентацією основних результатів (мінімум 7 слайдів) за результатами виконаного завдання і завантажив їх в систему MOODLE, <i>проте не виступив на занятті</i> (роботу лише здано на перевірку, без оприлюднення на практичних заняттях та без обговорення результатів роботи).</p> <p><b>6 балів:</b>  здобувач виконав завдання частково або з помилками, що не впливають критично на кінцевий результат. Деякі питання або аспекти завдання не розкриті повністю або недостатньо пояснені/візуалізовані. Відсутні творчі підходи, виконання за шаблоном або типовими рішеннями. Існують значні недоліки в оформленні результатів або структура роботи не відповідає вимогам, не надана візуалізація отриманих результатів.  Здобувач підготував доповідь з презентацією основних результатів (мінімум 6 слайдів) за результатами виконаного завдання і завантажив їх в систему MOODLE, <i>проте не виступив на занятті</i> (роботу лише здано на перевірку, без оприлюднення на практичних заняттях та без обговорення результатів роботи).</p> <p><b>1 – 5 балів:</b>  здобувач виконав завдання частково або з великими помилками, які впливають на коректність висновків. Більшість аспектів завдання залишились не розкритими, не надана візуалізація отриманих результатів.  Здобувач підготував доповідь з презентацією основних</p>



Назва контрольної точки	Критерії оцінювання контрольної точки
	результатів від 1 до 5 слайдів (відповідно ЗДОБУВАЧ отримає від 1 до 5 балів), звіт та/ або презентацію завантажив їх в систему MOODLE, <i>проте не виступив на занятті</i> (роботу лише здано на перевірку, без оприлюднення на практичних заняттях та без обговорення результатів роботи).

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ


### **Базові**

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни. Курс «Сталий розвиток (Environmental, Social & Governance)». Електронна система дистанційного навчання MOODLE ТОВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА». URL: <https://learning.mipolytech.education/mc/index.php/usr/login/login>
2. Гринів Л. Економіка сталого розвитку : тексти лекцій. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 105 с.
3. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. / В. В. Добровольський та ін. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с. URL: <https://salo.li/53aaFBc>.
4. Управління сталим розвитком промислового підприємства: теорія і практика : колективна монографія / за ред.: В. Г. Воронкової, Н. Г. Метеленко. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 588 с. URL: <https://salo.li/1e646a7>.
5. Харазішвілі Ю. М. Системна безпека сталого розвитку: інструментарій оцінки, резерви та стратегічні сценарії реалізації : монографія. Київ : ІЕП НАН України, 2019. 304 с. URL: [https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Harazishvili\\_monograf\\_2019-ost.pdf](https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Harazishvili_monograf_2019-ost.pdf).
6. Впровадження технологічних процесів у сталеплавильному виробництві на принципах Індустрії 4.0 та сталого розвитку: проекти та програми. *Науковий журнал для менеджерів природоохоронної діяльності «ECOBUSINESS. Екологія підприємства»*. Online. URL: <https://ecolog-ua.com> (доступно з бібліотеки в ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» за передплатою Університету – [Metinvest Polytechnic](https://metinvestpolytechnic.com).)

### **Додаткові**

7. Бояринова К., Бичковська А. Проблеми та перспективи впровадження екологічних інновацій на підприємствах. *Підприємство та інновації*. 2020. № 14. С.19–24. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/14.4>.
8. Бараненко І. Декарбонізація промисловості в Україні. *Зелені рішення як пріоритет корпоративної соціальної відповідальності: матеріали круглого столу (16 травня 2023 р. Дніпро)*, Дніпро. 2023. С. 20–29. URL: <https://philpapers.org/archive/VNHWLT.pdf#page=21>.
9. Венгерська Н. Формування зеленої корпоративної культури підприємств сталеварної промисловості в контексті смартизації та декарбонізації виробництва. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. 6 с. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-102>.

10. Галушкіна Т.П., Грановська Л.М., Кисельова Р.А. Екологічний менеджмент та аудит: навчальний посібник. Херсон: Олді, 2020. С. 456.
11. Гурочкіна В. В., Будзинська М. С. Циркулярна економіка: українські реалії та можливості для промислових підприємств. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2020. №5. С. 52–64. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/328113907.pdf>.
12. Зелені технології у промисловості : монографія / І. А. Василенко та ін. Дніпро : Акцент ПП, 2019. 366 с. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/5/7/5-7-buk2.pdf>
13. Клименко М. Проблеми та перспективи розвитку інструментів декарбонізації економіки України. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*. 2022. № 1 (91). С.47–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.1.7>.
14. Латишева О. В., Ровенська В.В. Сталий розвиток України та країн пострадянського простору: екологічні та соціальні індикатори. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 4 (15), С.190-199. URL: [https://scholar.google.com.ua/citations?view\\_op=list\\_works&hl=ru&hl=ru&user=OS7QJsMAAAAJ&pagesize=80&sortby=pubdate](https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&hl=ru&user=OS7QJsMAAAAJ&pagesize=80&sortby=pubdate)
15. Latysheva, O., Rovenska, V., Smyrnova, I., Nitsenko, V., Balezentis, T. and Streimikiene, D. (2020), Management of the sustainable development of machine-building enterprises: a sustainable development space approach, *Journal of Enterprise Information Management*, April 2020. Vol. 34 Issue 1. PP 328-342; SCOPUS (Finland). URL: [https://www.emerald.com/insight/publication/issn/0398/vol/34/iss/1;](https://www.emerald.com/insight/publication/issn/0398/vol/34/iss/1) <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57467126100>
16. Латишева О. В., Підгора Є.О., Касьянюк С. В., Візіров В.Е. Природно-техногенна безпека та екологічна безпека: суть, індикатори оцінювання, роль у формуванні стратегії національної безпеки держави. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. №1(59). С.145-161. URL: [https://scholar.google.com.ua/citations?view\\_op=list\\_works&hl=ru&hl=ru&user=OS7QJsMAAAAJ&pagesize=80&sortby=pubdate](https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&hl=ru&user=OS7QJsMAAAAJ&pagesize=80&sortby=pubdate)
17. Макурін А., Макуріна О. Реалізація соціально-екологічної безпеки територіальних громад на основі декорбанізації об'єктів промисловості. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 1 (06). С. 37–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-6-7>.
18. Мельник О., Руда М. Циркулярна економіка: політика ЄС щодо сталого розвитку та конкурентоспроможності : ілюстрований конспект лекцій. *European Commission*. URL: [https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/f4b18bb4-f3f2-4413-8207-5e4e37da2e52/Circular\\_Economy\\_EU\\_illustrative\\_handbook.pdf](https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/f4b18bb4-f3f2-4413-8207-5e4e37da2e52/Circular_Economy_EU_illustrative_handbook.pdf)

- 
19. Орловська Ю. В., Чала В. С., Глущенко А. В. Політика ЄС щодо зеленої економіки та інновацій : підручник / під заг. ред. Ю. В. Орловської. Дніпро : ПДАБА. 2023. 193 с. URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/02/Pidruchnyk-Polityka-YES.pdf>.
  20. Підвищення конкурентоспроможності ЄС: циркулярна економіка: монографія / за ред.: О. Є. Кузьміна, О. Г. Мельник, Н. І. Горбаль. Львів: Міські інформаційні системи, 2021. 190 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/pages/16673/monografiyalvivskapolitekhnika.pdf#page=90>.
  21. Сокур М.І. та ін. Екологічна безпека та економіка: монографія, 2020. 240 с.
  22. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник / І. Л. Якименко та ін. Київ: НУХТ, 2022. 337 с. URL: [https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/strategiia\\_staloho.pdf](https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/strategiia_staloho.pdf).
  23. Тубольцев Л. Г., Чайка О. Л., Бабаченко О. І. Перспективи розвитку металургійного виробництва в Україні за рахунок використання нових технологій. *Фундаментальні та прикладні проблеми чорної металургії*. 2023. № 37. С. 4–25. DOI: <https://doi.org/10.52150/2522-9117-2023-37-4-25>.
  24. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) : навчальний посібник / за ред.: Л. Г. Мельника, Б. Л. Ковальова. Суми : Сумський державний університет, 2020. 180 с. URL: [https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/79621/3/Proryvni\\_tekhnolohii.pdf](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/79621/3/Proryvni_tekhnolohii.pdf).
  25. Розробка Повної форми заявки проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку України»: практичний посібник. Manual Developing: за фінансової підтримки ЄС. 2019. URL: [https://regionet.org.ua/files/06.PCM\\_Ososinska\\_Materials\\_Part2.2\\_Manual\\_Developing\\_Full\\_Application\\_Form\\_UA.pdf](https://regionet.org.ua/files/06.PCM_Ososinska_Materials_Part2.2_Manual_Developing_Full_Application_Form_UA.pdf)
  26. Сокур М. Еко-інновації для сталого розвитку: сучасний стан, механізми фінансування та проектна діяльність. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 4. С. 84–91. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-11>
  27. Скоробогатова Н. Є. Концептуальні засади формування сталого розвитку суспільства в контексті індустрії 4.0. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2019. № 16. С. 388–400. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.16.2019.182748>.
  28. Шевченко А. В. Стратегічні пріоритети екомодернізації у промисловості України у контексті подолання глобальних економічних викликів і реалізації цілей сталого розвитку.


- 
- Проблеми економіки*. 2021. № 4 (50). С. 79–84. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-4-79-84>.
29. Шкрабак І.В., Латишева О.В., Шевченко Н.Ю. Управління матеріальними ресурсами в бізнес - процесах гірничо-металургійних компаній на засадах Performance Management. *Економічний вісник Донбасу*. № 3 (69). 2022. С.66-73, <http://www.evd-journal.org/download/2022/03/09-Shkrabak.pdf>
30. Циркулярна економіка : навчальний посібник / Т. І. Шевченко та ін. Суми : Університетська книга, 2022. 220 с.
31. Noviaristanti S., Ong Hway Boon. Sustainable Future: Trends, Strategies and Development : proceedings of the 3rd conference on managing digital industry, technology and entrepreneurship, (comdite 2022), Bandung, Indonesia, 24 May 2022. Abingdon : Routledge, 2023. 336 p. DOI: [10.1201/9781003335832](https://doi.org/10.1201/9781003335832).
32. Brunet N. D., Longboat S. Local Communities and the Mining Industry. Economic Potential and Social and Environmental Responsibilities. Abingdon: Routledge, 2023. 207 p. DOI: [10.4324/9781003182375](https://doi.org/10.4324/9781003182375).
33. Zhironkin S., Cehlar M. Green Economy and Sustainable Development. Basel : MDPI, 2022. 361 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-3222-6>. URL: [https://mdpi-res.com/bookfiles/book/4995/Green Economy and Sustainable Development.pdf?v=1722474132](https://mdpi-res.com/bookfiles/book/4995/Green_Economy_and_Sustainable_Development.pdf?v=1722474132).
34. Holappa L. Challenges and Prospects of Steelmaking Towards the Year 2050. Basel: MDPI, 2021. 242 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-2776-5>. URL: [https://mdpi-res.com/bookfiles/book/4795/Challenges and Prospects of Steelmaking Towards the Year 2050.pdf?v=1722474127](https://mdpi-res.com/bookfiles/book/4795/Challenges_and_Prospects_of_Steelmaking_Towards_the_Year_2050.pdf?v=1722474127)

### **Web-ресурси**

35. Ecology and Administration (2023). Unacademy: online learning platform. URL: <https://unacademy.com/content/upsc/study-material/public-administration/ecology-and-administration/>
36. Resources of the library «*Journal of Environmental Management*». (2023). Online. URL: [Special issues and article collections](https://www.jemjournal.org/special-issues-and-article-collections)
37. Sustainable development: ESG (environmental, social & governance). Фахові періодичні видання відкритого доступу (за спеціальностями). Ресурси бібліотеки ТОВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА». – [Metinvest Polytechnic](https://metinvest.university/фахові-періодичні-видання-відкрито/). URL: <https://metinvest.university/фахові-періодичні-видання-відкрито/>; <https://metinvest.university/фахові-видання-101-екологія/>
38. Green public administration can help prevent climate change. (2023). Council of Europe: web-sait. Strasbourg Cedex, France.

- URL: <https://www.coe.int/en/web/good-governance/-/green-public-administration-can-prevent-climate-change>
39. Онлайн - курс «Вступ до проектів соціальних інновацій – від ідеї до сталого рішення». Ресурси бібліотеки платформи самоосвіти та саморозвитку Відкритого університету «ВУМ online». URL: <https://vumonline.ua/course/social-innovation-projects/>
  40. Онлайн-курс «Прозора енергетика». Ресурси бібліотеки освітніх платформи ED-ERA. URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5127>
  41. Освітній онлайн-курс «Бізнес: Сталий розвиток», створений Мережею Глобального договору ООН в Україні в партнерстві з Мінцифри, 12 Goal та сталими бізнесами України. Матеріали Онлайн школи. URL: <https://business.diia.gov.ua/courses/biznes-stalij-rozvitok>
  42. Онлайн-курс «Environmental Policy and Economics». Ресурси бібліотеки освітніх платформи «OCW.mit.edu» URL: <https://ocw.mit.edu/courses/14-42-environmental-policy-and-economics-spring-2011/>
  43. Sustainable development: ESG (environmental, social & governance). Resources of the library «Elsevier B.V.». Online. URL: <https://www.sciencedirect.com/journal/journal-of-environmental-management>
  44. Corporate Social Responsibility and Environmental Management (2020-2023): *Journal Citation Reports*: web-sait Journal. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/15353966>
  45. Resources of the library of educational platforms EPA US: Environmental Protection Agency. Global Greenhouse. (2023). Online. URL: <https://www.epa.gov/ghgemissions/globalgreenhouse-gas-emissions-data>
  46. Аналітика гірничо-металургійного комплексу України. URL: <https://gmk.center/ua/analitycs/>
  47. Законодавча база промисловості. URL: <https://mspu.gov.ua/zakonodavcha-baza>
  48. Проекти енергозбереження: кейси за матеріалами веб-сайту PATRIOT-NRG. URL: <https://patriot-nrg.com/informaciyna-baza/proekty-z-energozberezhennya>
  49. Sustainable development: ESG (environmental, social & governance). Ресурси бібліотеки «Global Risk Management Institute» («GRM.institute»): офіційний сайт. URL: <https://grm.institute/blog/what-is-esg-and-why-its-important-for-risk-management/>
  50. Sustainable development: ESG (environmental, social & governance). Ресурси бібліотеки BPM (Розділ «ESG Advisory»): офіційний сайт. URL: <https://www.bpm.com/services/advisory/business-transformation/environmental-social-governance/>

51. Sustainable development: ESG (environmental, social & governance). Ресурси бібліотеки наукового журналу «[Harvard Business Review](#)», офіційний сайт: [HarvardBusinessReview.com](#); [https://dochangeright.com/developing-esg-strategy-is-hard-but-executing-it-is-even-harder/?gclid=Cj0KCQjw1OmoBhDXARIsAAAYGSFKigyDH0MrMvS\\_oknJ1sd-SZahsAwBlTj991ILO2yUpB3km5SfETDUaAl4eEALw\\_wcB](https://dochangeright.com/developing-esg-strategy-is-hard-but-executing-it-is-even-harder/?gclid=Cj0KCQjw1OmoBhDXARIsAAAYGSFKigyDH0MrMvS_oknJ1sd-SZahsAwBlTj991ILO2yUpB3km5SfETDUaAl4eEALw_wcB)
52. Sustainable development: ESG (environmental, social & governance). Ресурси бібліотеки Research4Life. URL: <https://www.research4life.org/> (доступно з бібліотеки Університету – [Metinvest](#) Polytechnic.)
53. Sustainable development: ESG (environmental, social & governance). Ресурси бібліотеки освітніх платформ Kortext, Investopedia, Techtarget, Corporate finance institute, PWC, MSCI, ED-ERA та ін. (доступні також з Moodle, з бібліотеки ТОВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА». – [Metinvest](#) Polytechnic.), URL: <https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp>; <https://www.techtarget.com/whatis/definition/environmental-social-and-governance-ESG>; <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/esg-environmental-social-governance/>; <https://www.pwc.com/gx/en/issues/esg.html>; <https://www.msci.com/esg-101-what-is-esg> ; <https://ed-era.com/course/finances-and-economy/>
54. Що таке зелена металургія? Ресурси бібліотеки Green steel. URL: <https://greensteel.com.ua/zelena-metalurgiya/shho-take-zelena-metalurgiya/> (дата звернення: 31.07.2024).
55. Інтернет портал для управлінців. Розвиток бізнесу. Кейси з впровадження програм сталого розвитку. Sustainable development: ESG (environmental, social & governance). URL: <http://www.management.com.ua/>
56. Міжнародний портал з енергозбереження в металургії. URL: <https://patriot-nrg.com/galuzi/metalurgiya>
57. Офіційний сайт Метінвест холдинг. Звіти Метінвест холдинг. URL: <https://metinvestholding.com/ua/responsibility/socialreports>
58. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України. URL: <https://mspu.gov.ua/>
59. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: Ресурси бібліотеки. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
60. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
61. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: [www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua)

- 
62. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
  63. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
  64. Бізнес: Сталий розвиток : ДІЯ : : веб-сайт. URL: <https://business.dii.gov.ua/courses/biznes-stalij-rozvitok> (дата звернення: 05.12.2024).
  65. Мінеральні ресурси України : веб-сайт. URL: <https://mru-journal.com.ua/index.php/mru> (дата звернення: 05.12.2024).
  66. Хімія і технологія води = Journal of water chemistry and technology : веб-сайт. URL: <http://jwct.org.ua/uk/home-uk.html> (дата звернення: 05.12.2024).
  67. Swiss Federal Statistical Office : веб-сайт. URL: [www.statistik.admin.ch/eindex.htm](http://www.statistik.admin.ch/eindex.htm). (дата звернення: 05.12.2024).
  68. Зелений світ : журнал : веб-сайт. URL: [www.green-world.com.ua](http://www.green-world.com.ua). (дата звернення: 05.12.2024).
  69. Програма розвитку ООН, звіти та інформація про людський розвиток : веб-сайт. URL: <http://www.undp.org> (дата звернення: 05.12.2024).
  70. World Energy & Climate Statistics – Yearbook 2022 : веб-сайт. URL: <https://yearbook.enerdata.net> (дата звернення: 05.12.2024).
  71. Погляди : Економічна правда : журнал. URL: <https://epravda.com.ua/columns/> (дата звернення: 05.12.2024).



## ДОДАТКИ

**ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУШУ ЗВІТУ**

**ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ  
ПОЛІТЕХНІКА»**

**ЗВІТ З ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ  
ДО МОДУЛЯ 1**

**З ДИСЦИПЛІНИ  
«СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ (ESG)»**

а індивідуальною темою дослідження:

**«XXXX»**

Виконав: здобувач вищої освіти  
спеціальності XXX  
(магістерського/бакалаврського) рівня  
групи XXXX  
ПІБ

Викладач : Латишева О.В.  
доцент кафедри ЦТПАР,  
канд. екон.наук

Запоріжжя 202X



## **ДОДАТОК А (продовження)**

**ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ  
ПОЛІТЕХНІКА»**

### **ІНДІВІДУАЛЬНЕ ЗАДАННЯ ДО МОДУЛЯ №1 за освітньою компонентою:**

#### **«СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ (ESG)»**

На тему: **Визначення особливостей включення ESG - компонент забезпечення сталого розвитку в операційну діяльність бізнесу.**

а індивідуальною темою дослідження:

**«XXXX»**

Виконав: здобувач вищої освіти  
спеціальності XXX  
(магістерського/бакалаврського) рівня  
групи XXXX  
ПІБ

Викладач : Латишева О.В.  
доцент кафедри ЦТПАР,  
канд. екон.наук

Запоріжжя 202X

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУШУ ЗВІТУ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ  
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

**«СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ (ESG)»**

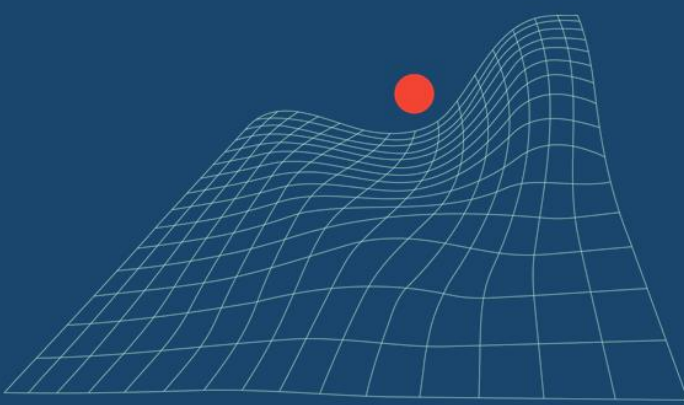
- Практична робота до модуля 1
- на тему: XXXXX



**mip** metinvest polytechnic • Підготував XXXXX, група XXXX

**План**

- 1. XXXXX
- 2. XXXXXX



**mip** metinvest polytechnic

## ДОДАТОК А (продовження)

### ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО ЛИСТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ ТА СЛАЙДУ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАДАННЯ ДО МОДУЛЯ №\_  
за освітньою компонентою:  
«СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ (ESG)»:

Визначення особливостей включення ESG - компонент забезпечення сталого розвитку в операційну діяльність бізнесу.

На тему: «Зелений курс» промисловості в Україні та світі. Перспективи в галузі «зеленої металургії»



**mip** metinvest polytechnic

Підготував: здобувач вищої освіти гр.051-23м Деев В.В.

## 2. Цілі сталого розвитку (Sustainable development): компоненти

17 цілей, щоб змінити наш світ

Індикатори для України



\*За матеріалами: 17 цілей, щоб змінити наш світ. Державна служба статистики України. Дані останнього оновлення - Сер 05, 2024. URL: <https://sda.ukrstat.gov.ua/uk/>

Додатково: <https://sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/tsili-stalogo-rozvytku-2/>

## РЕКОМЕНДОВАНІ ВАРІАНТИ ТЕМ ДОСЛІДЖЕНЬ

### РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ РОБІТ ДО МОДУЛЯ 1: БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ (ENVIRONMENTAL, SOCIAL & GOVERNANCE)

Варіант 1. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: суть та ключові компоненти, розуміння подібності та відмінності концепцій;

Варіант 2. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: історія розвитку; принципи і кодекси поведінки для сучасного ведення бізнесу в контексті сталого розвитку.

Варіант 3. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу. Цілі сталого розвитку та основні компоненти їх забезпечення. Національний огляд Цілей в Україні та світі. Останні тренди та огляд прогресу бізнесу у досягненні Цілей сталого розвитку.


Варіант 4. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: екологічні аспекти концепції сталого розвитку (ESG)

Варіант 5. Основні екологічні проблеми, з якими стикається сучасний бізнес: зміна клімату, забруднення навколишнього середовища, виснаження та нестача природних ресурсів.

Варіант 6. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: суть та особливості забезпечення екологічної складової сталого розвитку: організаційно-управлінська структура регулювання природоохоронних відносин і функції управління в природоохоронній сфері на різних ієрархічних рівнях;

Варіант 7. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: інструментарій державного екологічного управління, регулювання та менеджменту в Україні, в країнах Європейського Союзу та світі.

Варіант 8. М Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: методи і інструменти управління екологічними аспектами бізнесу; особливості



впровадження в промисловості екологічно спрямованих технологій, програм циркулярної економіки та проєктів раціонального природокористування (використання відновлюваних джерел енергії, переробка відходів, охорона біорізноманіття тощо).

Варіант 9. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: системи управління ризиками: ISO 31000, COSO ERM. Підходи до відстеження та управління ESG-ризиками (методика їх ідентифікації, оцінки, моніторингу та контролю).

Варіант 10. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: соціальні аспекти концепції сталого розвитку (ESG)

Варіант 11. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: Ключові положення корпоративної соціальної відповідальності: основні соціальні проблеми, з якими стикається сучасний бізнес (соціальна відповідальність, трудові права, охорона праці та забезпечення безпеки виробництва);

Варіант 12. методи і інструменти управління соціальними аспектами бізнесу (корпоративна соціальна відповідальність, соціальні програми для працівників, соціальні проєкти та програми;

Варіант 13. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: системи соціальної відповідальності (ISO 26000, GRI, SA8000)).

Варіант 14. Особливості впровадження соціально орієнтованих проєктів та програм у бізнесі: дотримання трудових прав, забезпечення безпечних умов праці, підтримка місцевих громад.

Варіант 15. Сталий розвиток (sustainable development) та ESG - стратегії (environmental, social & governance) бізнесу: сучасні тренди розвитку металургії/машинобудування/промисловості/



## ДОДАТОК Б (продовження)

### **РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ РОБІТ ДО МОДУЛЯ 2: ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА ТРЕНДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (ESG-СТРАТЕГІЇ) В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:**

Варіант 1. Корпоративне управління: організаційно-управлінські аспекти ESG та кодекс поведінки

Варіант 2. Компоненти та метрики корпоративного управління ESG.

Варіант 3. Заходи на засадах інструментарію «business performance management» (BPM); Agile управління та Lean; адаптація бізнесу до екологічно спрямованих та соціально орієнтованих змін, підвищення операційної ефективності для забезпечення сталого розвитку.

Варіант 4. Роль лідерства у впровадженні сталого розвитку бізнесу.

Варіант 5. Комунікація про прогрес бізнесу у досягненні Цілей сталого розвитку.


Варіант 6. Кодекс поведінки ESG: забезпечення реалістичності та прозорості ESG-звітів, які висвітлюють результати та досягнення у сфері екології, соціальної відповідальності та корпоративного управління бізнесу в Україні та світі

Варіант 7. Сучасні тренди прояву та протидії гринвошингу (Greenwashing) - оманливої тактики передачі хибного враження (або оманливої інформації) про екологічність продукції і бізнесу.

Варіант 8. Впровадження ESG-стратегії (екологічні, соціальні та корпоративні управлінські практики): визначення цілей, аналіз ситуації, розробка заходів, впровадження, моніторинг, методики оцінки ефективності ESG-стратегії.

Варіант 9. Особливості впровадження проєктів сталого розвитку та програм відповідального підприємництва підприємствами (промисловими підприємствами) ESG-стратегій в Україні і світі. Вплив впровадження ESG-стратегій на бізнес.

Варіант 10. Напрями трансформації бізнесу для забезпечення сталого розвитку.



Варіант 11. Останні тренди та огляд прогресу бізнесу у досягненні Цілей сталого розвитку.

Варіант 12. Порядок дій з включення сталого розвитку в операційну діяльність бізнесу з врахуванням змін в дозвільній документації бізнесу (закони, підзаконні акти, стандарти ISO 14001, EMAS, ISO 14064, міжнародні угоди) та інструментах забезпечення сталого розвитку (екологічне нормування; екологічний контроль; екологічний менеджмент; екологічний моніторинг; облік і звітність щодо охорони атмосферного повітря; охорони водних ресурсів; правозастосовна і судова практика управління відходами).

Варіант 13. Екологічно спрямовані інновації, проекти циркулярної економіки та програми соціальної відповідальності бізнесу в Україні та світі: умови, перешкоди та перспективи впровадження та регулювання заходів ESG - стратегій підприємств, механізми забезпечення раціонального використання ресурсів (у т.ч. проєктів «зеленої економіки» підприємств промисловості, енергозбереження гірничо-металургійного комплексу).

Варіант 14. Цифрова трансформація бізнесу для забезпечення сталого розвитку.

Варіант 15. Напрями «зеленої» трансформації бізнесу для забезпечення сталого розвитку: Останні тренди та огляд прогресу бізнесу у досягненні Цілей сталого розвитку.

## ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»\*

**Бібліографічне посилання** – сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розглядуваний або згадуваний у тексті документа інший документ, що є необхідними й достатніми для його загальної характеристики, ідентифікування та пошуку [1].

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.

4.4 Елементи бібліографічного запису (заголовок і бібліографічний опис) та знаки пунктуації в бібліографічному посиланні, незалежно від його призначення та виду, подають згідно з ДСТУ ГОСТ 7.80 і ДСТУ ГОСТ 7.1 з урахуванням таких особливостей:

— у заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому імена цих авторів у бібліографічному описі у відомостях про відповідальність (за навкисною рисою) не повторюють;

Васильєв С. В. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія / С. В. Васильєв. Харків : Еспада, 2004. 192 с.

— за потреби у заголовку бібліографічного запису позатекстового посилання можна зазначати більше ніж три імені авторів;

Nikitina I., Kyrpyta T., Boiarkin V., Kukhar V., Malii K., Khoroshailo O. English for metal forming engineering and research in metallurgy and material science : a tutorial. 2nd revised and expanded edition. Odesa : Oldi+, 2024. 144 p.

**\*Примітка:** тут і далі у Додатку В представлена візуалізація основних вимог\*\* (підготовлено і угруповано бібліотекарем Горчинською Ю.В.), повна версія доступна за:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

**ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ  
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ.  
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»\***

— замість знака «крапка й тире» («. — »), який розділяє зони бібліографічного опису, в бібліографічному посиланні рекомендовано застосовувати знак «крапка» (при цьому в межах одного документа застосування в бібліографічних посиланнях розділових знаків уніфікують);

Кравченко В. П., Койфман О. О., Сімкін О. І. Автоматизація технологічних процесів і виробництва у чорній металургії : навчальний посібник. Одеса : Олді+, 2023. 276 с.

— відомості, запозичені не з титульної сторінки документа, дозволено не брати у квадратні дужки;

Алієва Л. І., Чучин О. В., Абхарі П., Грудкіна Н. С. Основи технології металообробки : [посібник для студентів спеціальності 136 «Металургія» денної та заочної форм навчання]. Краматорськ : ДДМА, 2019. 87 с.

— після назви дозволено не зазначати загального позначення матеріалу («Текст», «Електронний ресурс», «Карти», «Ноти» тощо — перелік згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1);

Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації [Текст]. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с.



— у складі вихідних даних дозволено не подавати найменування (ім'я) видавця;

Ільганаєва В. Соціальні комунікації : словник-довідник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 328 с.

— у складі відомостей про фізичні характеристики стику документа можна зазначати або його загальний обсяг (наприклад: 285 с.), або номер сторінки, на якій подано об'єкт посилання (наприклад: С. 19);

Кухар В. В., Аніщенко О. С., Присяжний А. Г. Основи експериментальних методів дослідження процесів обробки металів тиском : навчальний посібник. Маріуполь : ПДТУ, 2019. 234 с. або С. 57.

— дозволено не наводити відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер (ISBN, ISSN).

Основи наукових досліджень : глосарій / упоряд.: Н. Ю. Рекова, І. А. Гетьман, М. А. Держевецька ; ТОВ «ТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»». Одеса : Олді+, 2024. 128 с. ISBN 978-966-289-912-2.



**Примітка:** за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

**ДОДАТОК В (Продовження)  
ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ  
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ.  
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»\***

 Один автор	
Опис книг	Опис періодичних видань
Дробот О. В. <u>Професійна свідомість керівника</u> : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.	Варех Н. В. <u>Застосування інтент-аналізу у дослідженнях дискурсу мережевої комунікації</u> . <i>Держава та регіони</i> . 2021, №4. (48). С. 91-96.
Ilhwan P. <u>Advances in Selective Flotation and Leaching Process in Metallurgy</u> . Basel : MDPI, 2022. 168 p.	Blashkova O. M. Key competencies of the teacher of natural sciences of modern high school in the context of humanistic-value orientation to the environment. <i>Science and Education a New Dimension</i> . 2019. Vol (77), Issue 188. P. 7–13.
Shuai Wang. <u>Chemical Engineering and Technology in Mineral Processing and Extractive Metallurgy</u> . Basel : MDPI, 2022. 340 p. DOI: <a href="https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-5425-9">https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-5425-9</a> .	Мірошніченко В. Проблематика фінансування ЗМІ під час воєнного стану та шляхи її вирішення. <i>Діалог: медіастудії</i> . 2023. № 29. С. 117–124. DOI: <a href="https://doi.org/10.18524/2308-3255.2023.29.300640">https://doi.org/10.18524/2308-3255.2023.29.300640</a> .
Бойчик І. М. <u>Економіка підприємства</u> : підручник. Київ : Кондор, 2016. 378 с. URL: <a href="http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/12571">http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/12571</a> .	Капліна А. І. Інноваційні механізми функціонування логістичних структур. <i>Ефективна економіка</i> . 2024. № 10. URL: <a href="https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4856">https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4856</a>
	8

 Два автора	
Опис книг	Опис періодичних видань
Богма О. С., Кисильова І. Ю. <u>Фінанси</u> : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.	Струк Н. С., Кріп М. С. Передумови впровадження системи бюджетування у діяльність вугледобувних підприємств. <i>Підприємництво і торгівля</i> . 2021. № 28. С. 97-102.
Tripathy B., Anuradha J. <u>Internet of Things (IoT): TeChnologies, AppliCations, Challenges and Solutions</u> . Boca Raton : CRC Press, 2017. 334 с.	Hrabovskyi Y., Fedorchenko V. Development of the optimization model of the interface of multimedia edition. <i>EUREKA: Physics and Engineering</i> . 2019. № 3. P. 3–12.
Zhironkin S., Cehlar M. <u>Green Economy and Sustainable Development</u> . Basel : MDPI, 2022. 361 p. DOI: <a href="https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-3222-6">https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-3222-6</a> .	Pashynskiy V. V., Boyko I. O. Study of the influence of the increased carbon content in electrodes on structure and properties of the welding seam during welding of 110G13 steel. <i>Technology Audit and Production Reserves</i> . 2021. № 4/3(60). P. 14-17. DOI: <a href="https://do.org/10.15587/2706-5448.2021.237358">https://do.org/10.15587/2706-5448.2021.237358</a> .
Караван Н. А., Присвітла О. В. <u>Організація та управління в природоохоронній діяльності</u> : конспект лекцій. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 74 с. URL: <a href="https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/34/7-34-kl67.pdf">https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/34/7-34-kl67.pdf</a> .	Дворянкін В. О., Коломієць С. М. До питання про ментально-ціннісну структуру в мовній картині світу сучасного діалектоносія. <i>Південний архів (філологічні науки)</i> . 2019. № 77. С. 13–16. URL: <a href="https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/736">https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/736</a> .
	9

**\*Примітка:** за матеріалами:  
Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

**ДОДАТОК В (Продовження)  
ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ  
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ.  
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»\***

## Три автора

Опис книг	Опис періодичних видань
Шаравара В. В., Любинський О. І., Гулевець Д. В. Економіка природокористування : практикум. Кам'янець-Подільський, 2019. 84 с.	Кучин О., Бруй Г. В., Янкін О. Моделювання просторового зміщення точок земної поверхні за результатами геодезичних спостережень. <i>Просторовий розвиток</i> . 2023. № 3. С. 122–133.
Jaramillo H. S., Arnaldo Avila J., Chen C. Strength of Materials. London : IntechOpen, 2020. 200 p.	Joukov S., Lutsenko S., Hryhoriev Y. Dominant Determinants of Adaptation of the Mining Complex in the Conditions of a Dynamic Environment. <i>Inżynieria Mineralna. Journal of the Polish Mineral Engineering Society</i> . 2023. No 1(51). P. 15-22.
Shuai W., Xingjie W., Jia Y. Chemical Engineering and Technology in Mineral Processing and Extractive Metallurgy. Basel : MDPI, 2022. 340 p. DOI: <a href="https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-5425-9">https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-5425-9</a> .	Тубольцев Л. Г., Чайка О. Л., Бабаченко О. І. Перспективи розвитку металургійного виробництва в Україні за рахунок використання нових технологій. <i>Фундаментальні та прикладні проблеми чорної металургії</i> . 2023. № 37. С. 4–25. DOI: <a href="https://doi.org/10.52150/2522-9117-2023-37-4-25">https://doi.org/10.52150/2522-9117-2023-37-4-25</a> .
Самойленко Н. М., Райко Д. В., Аверченко В. І. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. Харків : НТУ «ХПІ», Видавництво «Лідер», 2018. 174 с. URL: <a href="https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37572">https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37572</a> .	Сахно С. В., Бородіч В. В., Карлов Є. К. Дослідження впливу параметрів технологічних схем очисних робіт на стійкість виробок при реалізації концепції «малих шахт». <i>Наукові праці ДонНТУ</i> . Серія Гірничо-геологічна. 2020. № 1(23)-2(24). С. 64-73. URL: <a href="https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/589">https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/589</a> .

## Чотири автора

Опис книг	Опис періодичних видань
Чуванов О. П., Мамешин В. С., Гриценко А. С., Герасименко В. Г. Технологія розливки сталі. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2012. 186 с.	Грудкіна Н. С., Алієв І. С., Малій Х. В., Левченко В. М. Розвиток енергетичного методу балансу потужностей на основі розширення бази кінематичних модулів складної конфігурації. <i>Математичне моделювання</i> . 2021. № 2(45). С. 81-90.
Chan A. H. C., Pastor M., Schrefler B. A., Shiomi T. Computational geomechanics. Theory and applications. Wiley, 2022. 496 p.	Kliuchka Y., Shmatko O., Yevseiev S., Milevskiy S. Peculiarities of blockchain technology introduction in the field of healthcare: current situation and prospects. <i>Системи обробки інформації</i> . 2021. Вип. 1(164). С. 33–44.
Huang Wentao, Yu Moduo, Li Hao, Nengling Tai. Energy Management of Integrated Energy System in Large Ports. Springer Nature, 2023. 268 p. DOI: <a href="https://doi.org/10.1007/978-981-99-8795-5">https://doi.org/10.1007/978-981-99-8795-5</a> .	Левіт В. В., Каменець В. І., Чеботенко Д. О., Масик О. О. Технологія та організація проведення і підтримання гірничих виробок нових вугільних блоків ПрАТ «Шахтоуправління «Покровське». <i>Наукові праці ДонНТУ</i> . Серія Гірничо-геологічна. 2023. № 1(29). С. 117-127. DOI: <a href="https://doi.org/10.31474/2073-9575-2023-1(29)-117-127">https://doi.org/10.31474/2073-9575-2023-1(29)-117-127</a> .
Singh R. P., Tyagi M., Walia R. S., Davim J. P. Advances in Modelling and Optimization of Manufacturing and Industrial Systems. 1st ed. Cham : Springer Nature, 2023. 745 p. URL: <a href="https://read.kortext.com/inventory/search/2299515">https://read.kortext.com/inventory/search/2299515</a> .	Нікуліна О. М., Северин В. П., Бубнов А. І., Кондратов О. М. Моделювання розвитку епідемії на основі інформаційної технології оптимізації. <i>Вісник Національного технічного університету «ХПІ»</i> . Серія: Системний аналіз, управління та інформаційні технології. 2021. № 2 (6). С. 47–52. URL: <a href="https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/233">https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/233</a> .

**Примітка:** за матеріалами:  
Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

**ДОДАТОК В (Продовження)**

**ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ  
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ.  
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»\***

## П'ять і більше авторів

Опис книг	Опис періодичних видань
Технології обробки сталі у передкристалізаційний період при безперервному розливанні / Є. В. Синегін та ін. Дніпро : Середняк Т.К., 2021. 99 с.	Курпе О. Г., Кухар В. В., Ву К., Єфременко В. Г., Зурнаджи В. І. Розвиток системних підходів до превентивного керування якістю термомеханічно обробленого товстостілового прокату категорії К60. <i>Наукові нотатки</i> . 2022. № 74. С. 39–48.
Surface Mining Technology / Mostafa Mohamed Ali et al. Singapore : Springer Nature, 2022. 344 p.	Mints A., Zherlitsyn D., Khadzhyanova O., Kamyshnykova E., Kalinin O. Hierarchical Fuzzy Method of Comparing Bank Products with Complex Tariff Packages. <i>Journal of Information Technology Management</i> . 2021. Vol. 7, Special Issue. P. 66–80.
The Future European Energy System. Renewable Energy, Flexibility Options and Technological Progress. 1st ed. / Dominik Möst et al. Cham, Switzerland : Springer Nature, 2021. 311 p. DOI: <a href="https://doi.org/10.1007/978-3-030-60914-6">https://doi.org/10.1007/978-3-030-60914-6</a> .	Shamrai V., Melnyk-Shamrai V., Korobiichuk V., Leonets I., Lutsenko S. Quality index control for building products made of natural facing stone. <i>Mining of Mineral Deposits</i> . 2023. № 17(3). С. 12–21. DOI: <a href="https://doi.org/10.33271/mining17.03.012">https://doi.org/10.33271/mining17.03.012</a> .
Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. / В. В. Добровольський та ін. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с. URL: <a href="https://salo.li/53aaFBc">https://salo.li/53aaFBc</a> .	Григор'єв І., Григор'єв Ю., Луценко С., Ткачук Є., Гора М. Вивчення впливу типорозміру екскаватору на границі відкритих гірничих робіт. <i>Збірник наукових праць національного гірничого університету</i> . 2020. Вип. 63. С. 26–36. URL: <a href="http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/157600">http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/157600</a> .



## Автор(и), редактор(и), упорядник(и)

1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.

2. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

3. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінальновиконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с.

4. Системи управління мехатронними комплексами : методичні рекомендації до виконання практичних робіт / упоряд.: М. В. Голотюк, О. О. Налобіна, О. З. Бундза. Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2024. 51 с.



### Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

ДОДАТОК В (Продовження)  
ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ  
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ.  
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»\*



## Багатотомні видання

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с.

2. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.



## Частина видання (книги)

Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. *Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні* : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.

**Примітка:** за матеріалами:  
Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

ДОДАТОК В (Продовження)

**ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ  
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ.  
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»\***



## Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)

1. Пікареня Д. С., Орлінська О. В. Техногенна небезпека зберігання радіоактивних відходів. *Екологічно дружні технологічні рішення для місцевих громад щодо поводження з відходами* : збірка матеріалів Національного форуму «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології», м. Київ, 23–24 листопада 2021 р. Київ, 2021. С. 35–38.

2. Пікареня Д. С., Орлінська О. В. Техногенна небезпека зберігання радіоактивних відходів. *Екологічно дружні технологічні рішення для місцевих громад щодо поводження з відходами* : збірка матеріалів Національного форуму «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології». (м. Київ, 23–24 листопада 2021 р.). Київ, 2021. С. 35–38.

16



## Автореферати дисертацій

Малій Х. В. Удосконалення процесів виготовлення стрижневих деталей з фланцем на основі застосування способів радіально-поздовжнього видавлювання : автореф. дис. ... канд. тех. наук : 05.03.05. Краматорськ, 2017. 24 с.

## Дисертації

Грудкіна Н. С. Розвиток енергетичних методів аналізу технологічних режимів та удосконалення процесів точного об'ємного штампування видавлюванням : дис. ... д-ра тех. наук : 05.03.05 ; 13. Краматорськ, 2021. 485 с.

**Примітка:** за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

ДОДАТОК В (Продовження)  
ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ  
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ.  
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»\*



## Стандарти

1. ДСТУ 8302-2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с. (Інформація та документація).

2. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).



## Електронні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України : офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 22.11.2024).

2. Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» : веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/home> (дата звернення: 22.11.2024).

3. Coursera : веб-сайт. URL: <https://www.coursera.org/> (дата звернення: 22.11.2024).

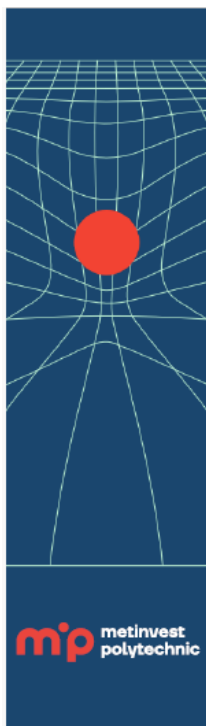
4. Управління проектами: від ідеї до завершення : Prometheus : веб-сайт. URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-plus/project-management/> (дата звернення: 22.11.2024).

5. Dollarhide M. Social Media: Definition, Importance, Top Websites and Apps : Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/s/social-media.asp> (дата звернення: 22.11.2024).

### Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

## ВИМОГИ ДО ЦИТУВАННЯ \*

**Способи уведення цитати у текст:**

- текст цитати береться у лапки, наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі;

- цитування повинно бути повним, без скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора;

**цитата подається повністю після слів того, хто цитує**

**А. Артюхов зазначає:** «Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1].

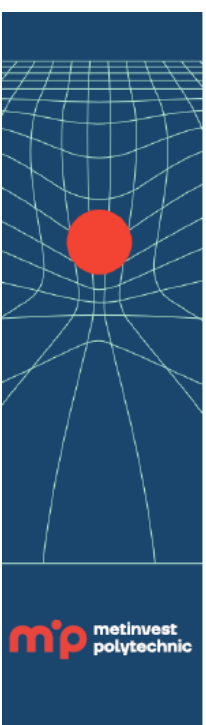
**цитата подається повністю перед словами того, хто цитує**

«Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям», – зазначає **А. Артюхов** [1].

**цитата подається повністю, але розривається словами того, хто цитує**

«Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, – зазначає **А. Артюхов**, – насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)



- пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапкам [...] на місці пропуску;

На думку А. Артюхова, «студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, [...] завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1].

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

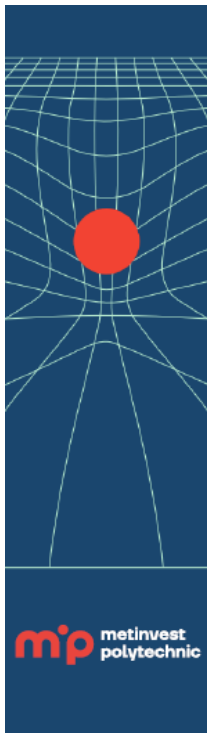
А. Артюхов зазначає: «Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1].



(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

\*Примітка: за матеріалами презентації бібліотекаря ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА" Ю. В. Горчинської: Основи правильного цитування : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 14 с. <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1669>

ВИМОГИ ДО ЦИТУВАННЯ \*



**ПЕРЕФРАЗУВАННЯ** – переказ цитати невеликого фрагмента своїми словами з обов'язковим посиланням на джерело цитування.

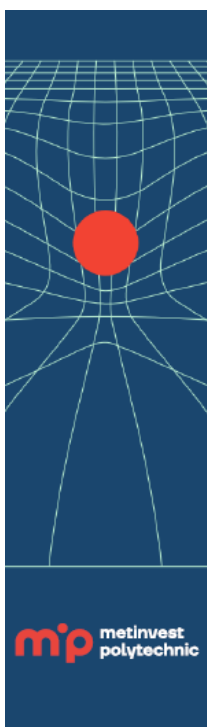
- використовуйте власні слова для висловлення чужих ідей та додавайте посилання;
- використовуйте різні типи лексики одного і того ж значення;
- змінюйте порядок слів, об'єднуйте речення;
- використовуйте різні типи граматики.

**УЗАГАЛЬНЕННЯ** дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або авторської праці.

- виділяти основні положення та ідеї тексту оригіналу;
- максимально очищати текст від допоміжних елементів та додаткових авторських пояснень;
- надавати власні міркування щодо здійсненого узагальнення.

**СИНТЕЗУВАННЯ** дозволяє об'єднувати різну інформацію та ідеї для розробки власних аргументів.

- згрупуйте джерела у категорії, наприклад, авторів з подібними поглядами або дослідженнями з наведенням результатів;
- опишіть власними словами згруповані джерела, не обговорюйте кожного автора окремо;
- додайте посилання на джерела.



Використання у роботі цитувань з належно оформленими посиланнями дає змогу:

- уникати плагіату та дотримуватися академічної доброчесності;
- продемонструвати наукову обізнаність автора, обґрунтованість положень дослідження та його масштабність;
- підтвердити власну думку та посилити її аргументацію;
- подати аргументоване заперечення, спростування контраверсійної думки іншого автора задля доведення власної позиції;
- здійснити порівняння, аналіз різних поглядів на те чи інше питання, проблему;
- ідентифікувати та відшукати джерела, на які посилається автор, для підтвердження достовірності цитованого тексту або ознайомлення з додатковою інформацією.

\*Примітка: за матеріалами презентації бібліотекаря ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА" Ю. В. Горчинської: Основи правильного цитування : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 14 с. <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1669>

ВИМОГИ ДО ЦИТУВАННЯ \*

Як робити посилання?

- посилання в тексті статті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1: 6], де цифри 1 і 6 відповідають порядковому номеру праці або джерела у списку використаних джерел. Якщо посилання на джерела підряд з 1 по 6, тоді [1-4];

- посилання на конкретні сторінки наводити після номера джерела через кому з маленької букви "с.", наприклад: [1, с. 5]. Якщо посилання на кілька праць, вони розділяються крапкою з комою: [1, с. 5; 6, с. 25-33];

- якщо використано відомості, матеріали чи твердження з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць тощо з джерела, на яке дано посилання;

- посилання у тексті зазвичай робиться в кінці речення;

- не подавати в тексті розгорнутих посилань, таких як (Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 45);

- неприпустиме посилання на неопубліковані та незавершені праці.



Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

The image shows a screenshot of a library website and a graphic titled "STANDARTY ОФОРМЛЕННЯ ПОСИЛАНЬ". The website screenshot displays a presentation slide about the DСТU 8302:2015 standards for bibliographic citations. The graphic provides examples of citation formats for various sources, including books, articles, and online resources, with a red arrow pointing to a specific example.

\*Примітка: за матеріалами презентації бібліотекаря ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА" Ю. В. Горчинської: Основи правильного цитування : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 14 с. <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1669>



*Навчально-методичне видання*

**ЛАТИШЕВА Олена Володимирівна**

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ (ESG):**

**методичні вказівки до виконання  
практичних робіт та індивідуальних завдань**

самостійне електронне мережеве видання

Публікується в авторській редакції